

СПОРАЗУМ О ПРИЗНАЊУ КРИВИЧНОГ ДЕЛА

Споразум о признању кривичног дела је институт, односно могућност, која је прописана Законом о кривичном поступку, те иако се већ годинама примењује, стиче се утисак да грађанима, није јасно шта исти представља, која је његова улога и ко има користи од њега.

Најједноставније речено, “Споразум о признању кривице” представља договор између окривљеног и јавног тужиоца, искључиво у ситуацији када постоје толико јаки докази, да је вероватноћа да би суд донео осуђујућу пресуду против окривљеног веома висока. У таквој ситуацији, признање кривице од стране окривљеног може бити ефикасан начин да се кроз договор са тужиоцем постигне блажа казна и избегне дуготрајно суђење, са великим трошковима поступка. Признањем кривице окривљени може постићи смањење казне, узимајући у обзир његово признање и сарадњу, уместо да ризикује строжу казну кроз дуготрајан судски процес.

Кроз процес преговарања о признању кривице, осумњичени признаје да је извршио кривично дело, а јавни тужилац, заузврат, пристаје на давање појединих уступака углавном везаних за висину кривичне санкције. Након завршених преговора споразум се доставља суду на потврђивање, како би се избегло спровођење суђења. Обе стране у преговорању имају корист јер се кривични предмет решава на експедитиван и унапред договорен начин, уз задовољење интереса како јавног тужиоца, тако и окривљеног.

Битно је напоменути да се Споразум о признању кривичног дела, може закључити **за сва кривична дела**, без обзира на прописану казну и може се закључити у свакој фази кривичног поступка **све до завршетка главног претреса**.

Такође, током процеса закључења споразума, загарантована је заштита права окривљеног, јер **окривљени мора имати браниоца**, и то од самог почетка преговора са јавним тужиоцем, па до доношења одлуке суда о споразуму. Уколико окривљени није у могућности да сам ангажује браниоца, од стране јавног тужиоца биће му постављен бранилац по службеној дужности, а тако постављени бранилац ће своју дужност вршити све до доношења пресуде на основу закљученог споразума.

Овде је битно напоменути да уколико из неког разлога не дође до закључења споразума, споразум и сви списи у вези са њим се уништавају, односно **признање које је окривљени дао везано за извршење кривичног дела, не може се користити у редовном поступку**, који би уследио.

Сам поступак за закључење Споразума обухвата следеће фазе: предлагање споразума, преговарање, закључење Споразума и поступак пред надлежним судом.

Предлагање је фаза поступка у којој се изражава спремност за преговарање о могућем закључењу Споразума о признању кривичног дела. Преговоре може да иницира јавни тужилац, али то могу и окривљени и његов бранилац, у усменој или писаној форми. Предлог може да садржи позив на преговарање, а може садржати и предлог битних елемената Споразума.

Преговарање је фаза поступка коју обавља јавни тужилац који поступа у предмету. Након што друга страна прихвати предлог тужиоца, отпочињу преговори. Уколико оштећени, није поставио имовинскоправни захтев, јавни тужилац ће га пре закључења споразума позвати да поднесе захтев, као и да за њега поднесе доказе, а уколико је могуће, истог ће, пре почетка преговора, саслушати о његовом имовинско-правном захтеву.

Јавни тужилац дужан је да пре почетка преговора окривљеног поучи:

- да мора имати браниоца,
- да може одустати од предлога све до закључења споразума,
- о свим законским елементима и последицама споразума
- да се закључивањем споразума одриче права на суђење и да прихвата ограничење права на улагање жалбе против одлуке суда донесене на основу Споразума.

Сваки Споразум о признању кривице, мора обавезно да садржи, односно ОБАВЕЗНИ ЕЛЕМЕНТИ сваког споразума су:

- 1. опис кривичног дела**
- 2. признање окривљеног да је извршио кривично дело**

Признање мора бити дато добровољно, без принуде или притиска, и не може бити делимично, условљено или непотпуно, него аргументовано и усклађено са чињеничним описом догађаја из ког произилазе битна обележја бића кривичног дела.

Овде је битно напоменути да признање окривљеног дато у споразуму не може бити доказ у кривичном поступку до ког евентуално може доћи, уколико не дође до потврђивања споразума од стране суда, већ се сви списи који се односе на споразум уништавају.

- 3. друге доказе, који нису у супротности са признањем.**
- 4. кривичну санкцију**

Приликом преговарања о висини казне и другим кривичним санкцијама, јавни тужилац ће водити рачуна о врсти и прописаној казни за кривично дело које је предмет преговарања, ранијем животу окривљеног, његовој осуђиваности, понашању после извршеног дела, степену кривице, побудама, мотивима, здравственом стању, породичном стању, имовном стању и сл.

Јавни тужилац је дужан да прибави податке о наведеним околностима, пре отпочињања поступка преговарања о Споразуму, те уколико се налазите у улози окривљеног, и вама може бити у интересу да неке од ових података прибавите сами и доставите их јавном тужиоцу.

5. трошкове кривичног поступка

Споразумом се морају одредити трошкови кривичног поступка, односно шта обухватају, те обавеза окривљеног да сноси ове трошкове. Међутим, уколико је Споразум закључен и избегнуто дуготрајно вођење кривичног поступка, јавни тужилац може са окривљеним уговорити ослобођење од трошкова кривичног поступка, ако је исти слабог имовног стања или из других оправданих разлога.

6. одузимање имовинске користи прибављене кривичним делом,

Уколико је кривичним делом прибављена имовинска корист од окривљеног ће се одузети новац, предмети од вредности и свака друга имовинска корист, а ако одузимање није могуће учинилац ће се обавезати да преда у замену другу имовинску корист која одговара вредности имовине прибављене извршењем кривичног дела или проистекле из кривичног дела или плати новчани износ који одговара прибављеној имовинској користи. Имовинска корист одузеће се и од правног или физичког лица на која је пренесена, а ако је кривичним делом прибављена имовинска корист за другог, та корист ће се такође одузети.

Ако је споразумом прихваћен имовинскоправни захтев оштећеног, изрећи ће се одузимање имовинске користи, само уколико она прелази висину имовинскоправног захтева оштећеног у том износу.

Оштећени који је у погледу свог имовинскоправног захтева упућен на парницу може тражити да се намири из одузете имовинске користи, ако покрене парницу у року од шест месеци од дана правноснажности одлуке којом је упућен на парницу.

7. имовинско правни захтев оштећеног

Одредбом Споразума може се одредити врста, износ, рок и начин остварења имовинскоправног захтева, или предвидети да Споразум не дира у права оштећеног на остваривање имовинскоправног захтева. Споразумом ће се одредити да окривљени у целини или делимично надокнади оштећеном вредност захтевану имовинскоправним захтевом, или да имовинскоправни захтев буде расправљан у парничном поступку, ако подаци кривичног поступка не пружају поуздан основ ни за потпуно ни за делимично одређење.

Тужиоци би требали контактирати оштећене пре закључивања споразума, како би исти били у току с поступком преговора о признању кривице, да их обавесте о

њиховим правима у вези с имовинскоправним захтевима, те да прибаве тачне податке о евентуалним имовинскоправним захтевима.

8. изјава о одрицању странака и браниоца од права на жалбу, против одлуке којом је суд у потпуности прихватио Споразум.

У сам споразум мора бити унета „Изјава окривљеног о одрицању од права на жалбу“, која нема правно дејство, једино уколико постоје разлози за обуставу поступка (дело које је предмет оптужбе није кривично дело, а нема услова за примену мере безбедности; кривично гоњење је застарело, дело је обухваћено амнестијом или помиловањем, постоје друге околности које трајно искључују кривично гоњење или нема довољно доказа за оправдану сумњу да је окривљени учинио дело) или ако се пресуда не односи на предмет Споразума.

Споразум о признању кривице, осим обавезних елемената, може имати и додатне елементе уколико се јавни тужилац и окривљени, односно његов бранилац о томе споразумеју. Споразуме може садржати и један или више следећих **ФАКУЛТАТИВНИХ ЕЛЕМЕНАТА:**

- **изјава јавног тужиоца о Одустајању од кривичног гоњења за кривична дела која нису обухваћена споразумом**

Уколико се окривљени терети за више кривичних дела, могу се сагласити да ће јавни тужилац одустати од кривичног гоњења за неко од тих дела, уколико је то целисходно у смислу остваривања сврхе Споразума у околностима конкретного случаја.

- **Изјаву окривљеног о прихватању обавезе примене мера из условљеног опортунитета,**

под условом да природа обавезе омогућава да се започне са њеним извршењем пре подношења споразума суду.

Када се окривљени и јавни тужилац сагласе о примени једне од обавеза односно мера (да се отклони штетну последицу насталу извршењем кривичног дела или да накнади причињену штету, да се на рачун прописан за уплату јавних прихода уплати одређени новчани износ, који се користи за хуманитарне или друге јавне сврхе, да се обави одређени друштвенокорисни или хуманитарни рад, да се испуне доспеле обавезе издржавања, да се подвргне одвикавању од алкохола или опојних дрога, да се подвргне психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања, да се изврши обавеза установљена правноснажном одлуком суда, односно поштује ограничење утврђено правноснажном судском одлуком), потребно је да окривљени приложи јавном тужиоцу доказ о почетку испуњавања ових обавеза

- **Споразум у погледу имовине проистекле из кривичног дела која ће бити одузета од окривљеног**

У Споразуму се може одредити која имовина проистекла из кривичног дела, ће бити одузета од окривљеног.

Споразум о признању кривичног дела закључује се у **обавезној ПИСАНОЈ ФОРМИ** и садржи законом прописане елементе, од којих су неки обавезни, а неки факултативни. Након што странке постигну сагласност о свим битним елементима, сачињава се Споразум, који потписују јавни тужилац, окривљени и његов бранилац. Након закључења, потписани Споразум доставља се надлежном суду на даље поступање, заједно са оптужним актом, доказима који нису у супротности са признањем окривљеног и евентуалним доказима о започетом испуњењу обавезе мера условљеног опортуитета.

Овде је битно напоменути да Јавни тужилац и окривљени, немају баш апсолутну слободу у погледу тога шта ће споразумом предвидети, јер споразум мора да испуњава све законом прописане услове да би био прихваћен од стране суда.

Суд проверава да ли споразум у формалном смислу садржи све законом прописане елементе, али такође проверава и његову садржину и да ли исти испуњава услове да буде прихваћен.

Пред судом се обавезно заказује рочиште за одлучивање о споразуму, на које се позивају само јавни тужилац, окривљени и његов бранилац, а са кога је јавност искључена.

Судија прво утврђује да ли су на рочиште дошла сва позвана лица и да ли поднети споразум о признању кривичног дела садржи све обавезне елементе који су прописани законом.

Судија може донети 3 могуће одлуке: решење којим се споразум одбацује, решење којим се споразум одбија и пресуду којом се споразум прихвата, а окривљени оглашава кривим.

Након испитивања закљученог споразума, Суд може својим **решењем одбацити споразум**: ако утврди да исти не садржи све обавезне елементе или ако на рочиште није дошао окривљени који је уредно позван, а који није оправдао изостанак.

Суд може **решењем одбити споразум** ако утврди да дело које је предмет оптужбе није кривично дело, а нема услова за примену мере безбедности, да је кривично гоњење застарело, или да је дело обухваћено амнестијом или помиловањем, или да постоје друге околности које трајно искључују кривично гоњење, да нема довољно доказа за оправдану сумњу да је окривљени учинио дело које је предмет оптужбе, као и када утврди да окривљени није свесно и добровољно признао кривично дело, да окривљени није свестан свих последица закљученог споразума, а посебно да се

одриче права на суђење и да прихвата ограничење права на улагање жалбе, да не постоје и други докази да је окривљени учинио кривично дело, да казна или друга кривична санкција, односно друга мера није предложена у складу са законом.

Када решење којим се споразум одбија постане правноснажно, споразум и сви списи у вези са њим се уништавају у присуству судије који је донео решење, а поступак се враћа у фазу која је претходила закључењу споразума, судија који је донео наведено решење не може учествовати у даљем току поступка.

И коначно, суд може **пресудом прихватити споразум** и огласити окривљеног кривим ако утврди: да споразум садржи све обавезне елементе, да се у разговору са окривљеним уверио да је исти свесно и добровољно признао кривично дело, да је окривљени свестан свих последица закљученог споразума, а посебно да се споразумом одриче права на суђење и да прихвата ограничење права на жалбу против одлуке суда донесене на основу споразума, те да постоје и други докази који нису у супротности са признањем окривљеног, као и да је казна или друга кривична санкција, предложена у складу са законом.

Дакле да поновимо још једном, закључење споразума корисно је како за окривљеног, оштећеног, јавног тужиоца, суд и правни систем у целини, јер се кривични поступци убрзавају и смањују се трошкови поступка. Окривљени може добити мању казну у замену за признање кривице, избегава неизвесност исхода поступка, јер тачно зна за које ће кривично дело бити оглашен кривим и која ће му санкција бити изречена, смањује себи трошкове кривичног поступка, а може и да се споразуме да јавни тужилац одустане од кривичног гоњења за кривична дела која је извршио, а која нису обухваћена споразумом, јавни тужилац више не мора да троши време и ресурсе на предузимање доказних радњи, док оштећеном споразум о признању кривичног дела може да реши имовинскоправни захтев, тако да не мора да тужи окривљеног и излаже се трошковима.

Све у свему, споразум о признању кривице представља ефикасан начин за окончање кривичног поступка, а његов циљ је да олакша процес за све стране - смањи време и ресурсе потребне за суђење, а окривљени избегава неизвесност суђења и може добити мању казну у замену за своје признање кривице.